

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Disputatæ Dicuntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum cognoscat alia a se.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

Com. 20. to. mo. 2.

enim in intelligendo est motus, ut probatur in 7. Phy. unde nec proprie loquendo est ibi recessus, aut reditus: sed pro tanto dicitur esse processus vel motus, in quantum ex uno cognoscibili pervenitur ad aliud, & in nobis fit per quendam discursum secundum quem est exitus, & reditus in animam nostram, dum cognoscit seipsum: primo, n. actus ab ipsa exitus terminatur ad obiectum, & deinde reflectitur super actum, & deinde super potentiam, & essentiam, secundum quod actus cognoscuntur ex obiectis, & potentia per actus: sed in divina cognitione non est aliquis discursus, ut prius dictum est, quasi per non in ignotum deveniat: nihilominus tamen ex parte cognoscibilium potest quidam circuitus in eius cognitione inveniri dum, cognoscens essentiam suam, alias res invenitur, in quibus sua essentia similitudinem videt, & sic quodammodo ad suam essentiam redit, non quasi suam essentiam ex rebus aliis cognoscens, sicut in nostra anima accidebat: sed tamen sciendum quod reditio ad essentiam suam in libro de Causis, nihil aliud dicitur, nisi subsistentia rei in seipsa. Forma enim in se non subsistens, sunt super aliud effectus, & nullatenus ad seipsas collectæ: sed forma in se subsistentes, ita ad res alias effunduntur, eas perficiendo, vel eis influendo, quod in seipsis per se manent, & secundum hunc modum Deus maxime ad essentiam suam redit, quia omnibus providens, ac per hoc quodammodo in omnia exitus & procedens, in seipso fixus & immixtus permanet.

Ar. princ. ad 4. arg.

AD TERTIUM dicendum, quod similitudo quod est relatio realis, distinctionem rerum requirit: sed ei quæ est rationis relatio tantum, sufficit in similibus distinctionem rationis.

AD QUARTUM dicendum, quod univertale pro tanto est intelligibile, quia est a materia separatum: unde illa quæ non sunt per actum intellectus nostri a materia separata, sed per seipsa sunt ab omni materia libera, maxime cognoscibilia sunt: & sic Deus maxime intelligibilis est, quamvis non sit univertale.

AD QUINTUM dicendum, quod Deus & scit se & intelligit se, & comprehendit se, quamvis simpliciter loquendo infinitus sit, non enim est infinitus privative: sic enim ratio infiniti congruit quantitati: hæc enim pars post partem in infinitum. unde infinitum si debeat cognosci secundum rationem suam infinitatis, ut si pars post partem cognoscatur, nullo modo poterit comprehendi, quia nunquam poterit venire ad finem, cum finem non habeat: sed Deus dicitur infinitus negative, quia scilicet eius essentia per aliquid non limitatur: omnis autem formam aliquo recepta terminatur secundum modum recipientis: unde cum esse divinum non sit in aliquo receptum, quia ipse est suum esse, secundum hoc esse suum non est finitum, & pro tanto dicitur eius essentia infinita: & quia in quolibet intellectu creato vis cognoscitiva finita est, cum sit in aliquo recepta, non potest intellectus noster pervenire ad cognoscendum ipsum ita clare, sicut cognoscibilis est, & secundum hoc non potest ipsum comprehendere, quia non pervenit ad finem cognitionis in ipso, quod est comprehendere, ut supra dictum est: sed quia eodem modo quo essentia divina est infinita, & vis cognoscitiva ipsa est eius essentia, & ideo pervenit ad perfectionem sui cognitionem, & secundum hoc comprehendere dicitur, non quia per comprehensionem talem ipsi cognitio finis aliquis statuatur: sed propter perfectionem cognitionis cui nihil deest.

In istam solut.

AD SEXTUM dicendum, quod intellectus noster cum sit finitus secundum suam naturam, non potest aliquid

in infinitum comprehendere vel perfecte intelligere, & ideo supposita illa eius natura, procedit ratio Augustini: sed natura intellectus divini est alia, & propter hoc ratio non sequitur.

AD SEPTIMUM dicendum, quod si fiat vis in verbo Deus, proprie loquendo realis, nec sit finitus: sed pro tanto dicitur finitus, quia hoc modo seipso cognoscitur sicut aliquid finitum ab intellectu finito: sicut enim intellectus noster potest pervenire ad finem cognitionis in re finita, ita intellectus eius pervenit ad finem in ipsius. Ita tamen ratio infiniti qua dicitur intransibile, est ratio infiniti privative accepti, de quo nihil ad propoliturum.

AD OCTAVUM dicendum, quod in omnibus illis, quæ dicuntur quantitate in his quæ ad perfectionem pertinent, sequitur si aliquid comparatum Deo sit tale, quod simpliciter sit tale, sicut si Deo comparatum est magnus, quod sit simpliciter magnus: sed in illis quæ pertinent ad imperfectionem, non sequitur, non enim sequitur quod si aliquid Deo comparatum sit verum, quod simpliciter sit verum, quia omnia Deo comparata nihil sunt, & tamen simpliciter, non nihil sunt, unde quod est bonum Deo simpliciter, est bonum: sed quod est finitum Deo, non sequitur simpliciter finitum esse, quia finitum ad quandam imperfectionem pertinet, sed bonum ad perfectionem in virtute: tamen aliquid simpliciter est tale, quod secundum iudicium divinum tale invenitur.

AD NONUM dicendum, quod cum dicitur, Deum finitum seipsum cognoscere, hoc dupliciter intelligi potest. Uno modo, ut modus referatur ad rem cognitam, & cognoscat se esse finitum, & sic hunc intellectum esse falsum: quia sic cognitio sua esset falsa, & non modo ut modus referatur ad cognoscentem, & sic dupliciter potest intelligi, uno modo ut finitum, nihil aliud sit quam perfecte, ut dicitur habere cognoscere, quoniam pervenit ad finem cognitionis, & sic seipsum finite cognoscit alio modo ut finitum, in quantum ad efficaciam cognitionis, & sic hoc modo cognoscit, quia eius cognitio est in infinitum: ex hoc autem quod simpliciter est finitus modo prædicto, non potest concludi, quod se finite cognoscit nisi eo modo quo dictum est verum esse.

AD X. dicendum, quod ratio illa procedit secundum quod ly finite, pertinet ad efficaciam cognitionis, & sic patet quod non cognoscit se finite.

AD XI. dicendum, quod cum aliquem alio plus intelligere dicimus, dupliciter potest intelligi. Uno modo, ut ly plus pertineat ad modum rei cognite, & sic nullus intelligentium plus alio intelligit deum intellectum seipsum quod est intellecta: quicunque enim rei intellecta plus attribuit vel minus quam natura rei habeat, errat, & non intelligit. Alio modo potest referri ad modum cognoscentis, & sic unus alio plus intelligit: sicut angelus homo, & Deus angelus, propter potentiorē vim intelligendi, & similiter est etiam intelligenda illa, quod ad hoc probandum assumitur. Intellectus enim aliter quam seipsum, scilicet, sit in odus rei cognite, tunc nullus intelligens intelligit aliter quam sit, quia hoc esset in re ligere se esse aliter, quod autem sit modus cognoscentis, sic quilibet intelligens re materiale intelligit aliter quam sit, quia res quod est materiale, solum immaterialiter intelligitur.

ARTICVLVS III.

Utrum Deus alia se cognoscat.

TERTIO queritur, utrum Deus cognoscat alia seipsum: utrum non. Intellectum enim est perfectio intelligentis: sed nihil aliud ab ipso potest esse perfectius eius, quia sic esset aliquid eo nobilius, ergo non

aliud ab ipso potest esse intellectum ab eo. Sed dicendum, quod res vel creatura secundum quod est cognita a Deo, est unum cum ipso.

¶ 2 Sed contra, creatura non est unum cum Deo, nisi secundum quod est in eo. Si ergo Deus non cognoscit creaturam, nisi secundum quod est unum cum eo, non cognoscit creaturam, nisi secundum quod est in eo, & ita non cognoscit eam in propria natura.

¶ 3 Præterea. Si intellectus diuinus cognoscit creaturam, aut cognoscit ipsam per essentiam suam aut per aliquid aliud extrinsecum, si per aliquid extrinsecum medium cum omne medium quo cognoscitur sit perfectio cognoscentis, quia est forma ipsius in quantum est cognoscentis, ut patet de specie lapidis in pupilla, sequeretur quod aliquid extrinsecum a Deo esset perfectio eius, quod est absurdum. Si autem cognoscit creaturam per essentiam suam, cum essentia sua sit aliud a creatura, sequeretur quod ex uno cognosceret aliud. sed omnis intellectus ex uno cognosces aliud est intellectus discursus & ratiocinans. ergo in intellectu diuino est discursus, & sic erit imperfectus, quod est absurdum.

¶ 4 Præterea. Medium per quod res cognoscitur, dicitur esse proportionatum ei, quod per ipsum cognoscitur. sed essentia diuina non est proportionata ipsi creaturæ, cum in infinitum ipsam excedat: in finitum autem ad finitum nulla est proportio. ergo cognoscendo essentiam suam, non potest cognoscere creaturam.

¶ 5 Præterea. Philo. in 15. Meta. probat quod Deus tantum seipsum cognoscit. sed idem idem est quod non cum alio. ergo non cognoscit alia a se.

¶ 6 Præterea. Si cognoscit alia a se cum cognoscit seipsum: aut ergo eadem ratione cognoscit seipsum & alia, aut alia & alia: eadem cum seipsum per essentiam suam cognoscit, sequitur quod res alias per essentiam earum cognoscit, quod esse non potest: si autem alia & alia ratione, cum cognitio cognoscentis sequatur rationem qua cognoscitur, continget quod in diuina cognitione inuenietur multiplicitas, & diuersitas, quod repugnat diuinæ simplicitati. nullo ergo modo Deus creaturam cognoscit.

¶ 7 Præterea. Magis distat creatura a Deo quam distat persona patris a natura diuinitatis: sed Deus non eodem modo cognoscit se esse Deum & se esse patrem, quia in hoc quod dicitur cognoscit se patrem, includitur notio patris, quæ non includitur cum dicitur cognoscit se esse Deum. ergo multo fortius si creaturam cognoscit, alia ratione seipsum cognoscit, & alia ratione creaturam, quod est absurdum, ut im probatum est.

¶ 8 Præterea. Eadem sunt principia essendi & cognoscendi: sed non eodem modo patet est pater, & Deus, ut dicit Augustinus. ergo non eodem modo cognoscit pater se esse patrem & se esse Deum, & multo fortius non eodem modo cognoscit pater se esse, & creaturam, si creaturam cognoscit.

¶ 9 Præterea. Scientia est assimilatio scientis ad scitum: sed inter Deum & creaturam est minima assimilatio, cum sit ibi maxima distantia: ergo Deus minimam cognitionem, vel nullam de creaturis habet.

¶ 10 Præterea. Quicquid cognoscit Deus intuetur: sed Deus ut dicit Augustinus in li. 83. Quoniam, nihil extra se intuetur. ergo nec quicquam extra se cognoscit.

¶ 11 Præterea. Eadem est comparatio creaturæ ad Deum, quod puncti ad lineam, unde Trimegistus dicit, Deus est sphaera intelligibilis cuius centrum ubique, circumferentia vero nusquam, per centrum exponens creaturam, ut Alanus exponit: sed linea nihil deperit de eius quantitate si punctum ab ea separet. ergo & nihil deperit perfectioni diuinæ, si cognitio creaturæ sit subtra-

hatur: sed quicquid est in eis, ad eius perfectionem pertinet, cum nihil accidentiter in eis. ergo ipse de creaturis cognitionem non habet.

¶ 12 Præterea. Quicquid Deus cognoscit, ab aeterno cognoscit, eo quod scientia tua non variatur: sed quicquid cognoscit, est ens, quia cognitio eius non est nisi entis. ergo quicquid cognoscit Deus, ab aeterno fuit: sed nulla creatura fuit ab aeterno. ergo nullam creaturam cognoscit.

¶ 13 Præterea. Omne, quod proficitur aliquo alio, habet in se potestatem passiuam respectu illius, quia perfectio est quasi forma perfecti: sed Deus non habet in se potestatem passiuam, hoc. n. est principium transformationis, quod a Deo est procul: ergo non proficitur aliquo alio a se: sed perfectio cognoscentis dependet a cognoscibili, quia perfectio cognoscentis est in hoc, quod actu cognoscit, quod non est nisi secundum se, quod sit aliquid cognoscibile. ergo Deus non cognoscit aliud a se.

¶ 14 Præterea. Ut dicitur in 4. Met. motor est prior moto secundum naturam: sed sicut sensibile est mouens sensum, ut ibidem dicitur, intelligibile mouet intellectum. si ergo Deus intelligeret aliquid aliud a se, sequeretur, quod aliquid esset prius eo, quod est absurdum.

¶ 15 Præterea. Omne intellectum facit aliqua delectationem in intelligente, unde dicitur in 1. Meta. Oes homines natura scire desiderant: homo autem signum est sensuum delectatio. secundum quod quidam libri habent: si ergo Deus aliquid aliud a seipso cognosceret, illud aliud esset causa delectationis in ipso, quod est absurdum.

¶ 16 Præterea. Nihil cognoscitur nisi per naturam entis: sed creatura magis habet de non esse, quam de esse, ut patet per multa sanctorum dicta ergo creatura magis Deo est incognita, quam nota.

¶ 17 Præterea. Nihil apprehenditur nisi secundum se, quod habet rationem veri: sicut nihil appetitur nisi secundum se, quod habet rationem boni: sed creaturæ visibiles comparantur in scriptura mendacio, ut patet Eccl. 34. Quasi qui comprehendit ventum, &c. ergo creatura magis sunt incognita, quam nota: sed dicendum, quod creatura non dicitur non ens, nisi secundum comparationem ad Deum.

¶ 18 Sed contra, creatura non cognoscit a Deo nisi in quantum ad ipsum comparat: si igitur creatura secundum se comparatur ad Deum est mendacium, & non ens, & sic incognoscibilis, nullo modo a Deo cognosci poterit.

¶ 19 Præterea. Nihil est in intellectu quod non sit prius in sensu: sed in Deo non est ponere sententiam cognitionem, quia materialis est. ergo ipse non intelligit res creatas, cum non sint prius in eius sensu.

¶ 20 Præterea. Res proprie cognoscitur per suas causas, & maxime per causas, quod sunt causæ esse rei: sed inter quatuor causas efficiens & finalis sunt causæ fieri, non esse rei: forma autem & materia sunt causæ esse rei: quia inquantum ad eas constituitur: Deus autem non est causa rerum, nisi efficiens & finalis ergo minimum est quod de creaturis cognoscit.

SED CONTRA Hebr. 3. Omnia nuda sunt, & aperta oculi eius.

¶ 2 Præterea. Cognitio uno relatiuorum cognoscitur aliud: sed principium, & principiatu relatiue dicuntur. ergo cum ipse sit principium rerum per essentiam suam, cognoscendo essentiam suam, cognoscit creaturam.

¶ 3 Præterea. Deus est omnipotens. ergo eadem ratione debet dici omnisciens. ergo non tantum scit res fruibiles, sed etiam vtilibiles.

¶ 4 Præterea. Anaxagoras posuit intellectum immixtum, ut omnia cognoscat, & ob hoc a Philo. comedat in 3. de anima sed intellectus diuinus est maxime immixtus & purus. ergo maxime omnia cognoscit, & non solum se, sed et alia.

¶ 5 Præterea. Quanto aliqua formarum est simplicior, tanto est

Com. 15. in fine 10. 3.

In prin. 1. 3.

32. Metaph. 46. 11. 10. 3.

In 17. 6. Q. 46. 1. 10. 4.

Co. 4. & lib. 1. co. 3. 4. & 3. Phys. 1. 66. 37. 10.

plurū formarū comprehēnsua: sed Deus est substantia simplicissima, ergo ipse est comprehēnsuus formarum omnium rerum; ergo cognoscit omnes res, non solum seipsum.

¶ 6 Præter. Propter quod vñ quodq; tale & ipsum magis: sed Deus est causa cognoscendi creaturas omnibus qui cognoscunt. ipse. n. est lux qui illuminat omnē hominem venientem in hunc mūdū. Ioa. 1. ergo ipse maxime cognoscit creaturas.

Lib. 1. cap. 1.
& a. con. 3.

¶ 7 Præter. Ang. probat in lib. de Trini. qd nihil diligitur nisi cognitum: sed Deus diligit omnia quæ sunt. Sapient. 9. ergo etiam omnia cognoscit.

¶ 8 Præter. in Psal. 93. dicitur. Qui finxit oculum nō considerat: quasi dicat sic. ergo ipse Deus qui fecit omnia, considerat, & cognoscit omnia.

¶ 9 Præter. In Psal. 32. alibi dicitur. Qui finxit sigillatim corda eorum, qui intelligit omnia opera eorum: hinc autem est Deus cordiū cognitor vel factor. ergo cognoscit opera hominum, & sic alia se.

¶ 10 Præter. idē habetur ex hoc, qd alibi in Psal. 135. dicitur. Qui fecit celos in intellectu. ergo ipse intelligit celos quos ipse creauit.

¶ 11 Præter. Cognita causa præcipue formali cognoscitur effectus: sed Deus est causa formalis exemplaris creaturarum. ergo cum seipsum cognoscat, cognoscit etiam creaturas.

RESPON. Dicēdū, qd absq; dubio concedendū est, qd Deus non solum se cognoscit, sed etiā omnia alia. quod quidē hoc modo probari potest. omne enim qd naturaliter in alterum tendit, oportet qd hoc habeat ex aliquo dirigēte ipsum in finē, alias casu in illud tenderet: in reb. autē naturalibus inuenimus naturalē appetitum, quo vnaquæq; res in finem suum tendit, vnde oportet supra oēs res naturales ponere aliquē intellectū, qui res naturales ad suum finem ordinauerit, & eis naturalem inclinationē siue appetitum indiderit: sed res non pōt ordinari ad finem aliquem, nisi res ipsa cognoscatur simul cū fine, ad quē ordināda est, vnde oportet, qd in intellectu diuino, a quo rerū nature originem puenit, & naturalis ordo in reb. sit naturalis rerū cognitio. & hanc probationē innuit Psal. 93. cum dicitur. Qui finxit oculum non considerat, vt Rabbi Moyes dicit, quod idē est, ac si diceretur, qui oculū fecit sit proportionatum ad suum finē, qui est eius actus. i. visio, nonne considerat oculi naturā? sed oportet videre vterius per quē modum creaturas cognoscit. Sciendum est igitur qd cum omne agēs agat in quantum est in actu, oportet qd id, qd per agētem efficitur, aliquo modo sit in agente, & inde est qd omne agēs agit sibi simile, omne autē qd est in altero, est in eo per modum recipientis: vnde si principium actiū sit materiale, effectus eius est in eo quasi materialiter, qd velut i

virtute quadā materiali: si autem sit immateriale actiū principium, ē effectus in eo immaterialiter erit. dictū autē est supra, qd sū hoc aliquid cognoscitur ab altero, sū qd in eo immaterialiter recipit, & inde est, qd principia actiua materialia nō cognoscūt effectus suos, quia nō sunt effectus sui in eis sū qd cognoscibiles sunt: sed in principijs actiuis immaterialibus, effectus sunt sū qd cognoscibiles sunt, qd immaterialiter. vnde oē principij actiū immateriale cognoscit effectū suū. inde est qd in lib. de Causis dicitur, qd intelligentia cognoscit id, quod est sub se in quantum est cū eis, vnde cū Deus sit rerum immateriale principium actiū, sequitur qd apud ipsam sit rerum cognitio.

Proposit. 8.
tom. 2. inter
opera Arist.

AD PRIMUM ergo dicendū, qd intellectum non est perfectio intelligentis sū illam rem, qd cognoscitur (res. n. illa est extra intelligentem) sed sū similitudinem qua cognoscitur, quia perfectio est in perfecto, lapis autē non est in anima, sed similitudo lapidis. Sed similitudo rei intellecte est in intellectu dupliciter, quandoq; vt aliud ab ipso intelligente, quandoq; vero vt ipsa intelligentis essentia, sicut intellectus noster cognoscendo seipsum cognoscit alios intellectus, in quantum ipse est similitudo aliorū in intellectu: sed similitudo lapidis in ipso existens, nō est ipsa essentia intellectus, qui recipitur in eo sicut forma quasi in materia. hinc autē forma, qd est aliud ab intellectu, vt causa cui paratur ad rē cuius est similitudo, vt causa cui paratur in intellectu pratico, cuius forma est cū operata: quāq; autem est effectus rei, sicut paratur in intellectu nostro speculatio accipit eē cognoscit a rebus. quācūq; ergo intellectus cognoscit aliquam per similitudinem, quæ non est intelligētis essentia, tūc intellectus perficitur aliquo modo se: sed si illa similitudo sit cā rei perficitur tantū similitudine, & nullo mō rē cuius est similitudo: sicut domus nō est perfectio artis, sed magis conuerso. si autē sit effectus rei, tunc res erit eē quomodo perfectio intellectus actiue: sed similitudo eius formaliter. cū vero similitudo rei cognoscitur ipsa intelligentis essentia, nō perficitur per aliquid se nisi forte actiue, vt potest si eius essentia sit ab ipso effecta. & qd intellectus diuinus non hēt hęc cāta a rebus, nec similitudo rei, qd cognoscitur res, est aliud qd sua essentia, nec essentia hēt ab alio cāta, nullo mō, ex hoc qd cognoscit res, sequitur qd eius intellectus sit ab alio perfectus.

AD SECUNDUM dicendū, qd Deus nō cognoscit alia sū qd in ipso sunt, sū sū quæ quædam cognitionē ex parte cogniti, qd non cognoscitur a rebus solum esse quod habent in ipso sū vnū cum eo: sed ē esse quod habent in ipso sū quod diuersificantur ab eo: si autem hęc cognitionē quod, determinet cognitionē ex parte cognoscentis, sic verū est, quod Deus nō cognoscit res, nisi secundum quod sunt in ipso, quæ sunt similitudine rei, quæ est idem cum ipso existens.

AD TERTIUM dicendū, qd Deus hoc modo cognoscit creaturas secundū qd sunt in ipso, effectus autē in quacūq; alia cā efficiente existēs nec est aliud ab ipsa, si accipiat illud quod est per se, sicut domus in arte, non est aliud, qd ars, quæ hęc modum hoc effectus est in principio actiū, qd principij actiū assimilat sibi effectum, hoc autē ex hoc ipso quo agit. vnde si aliqd principij actiū agit per suam formam tantū, secundum quod est effectus eius in eo, quod hęc formam hęc effectus eius in eo erit distinctus a forma sua: sicut liter, nec in Deo cū agit per suam essentia effectus eius in quo nō est distinctus ab essentia sua. sed nō vnū; & ideo hoc quo cognoscit creaturas nō est aliud quā essentia sua, nec tamen sequitur cognoscendo effectum per hoc qd essentiam cognoscit, sit aliquis distinctus in intellectu eius tunc. n. dicitur solū intellectus de vno in alio de securrere, quando diuersa apprehensione vnū apprehendit, sicut intellectus noster alio actu apprehendit causam & effectum. & ideo effectus per se cognoscens dicitur de securrere in effectum: vero non alio actu ferretur potētia cognoscit in mediū, quo cognoscit, & in rē cognita, tūc autē aliquis distinctus in cognitione, sicut vnus effectus lapis per speciem lapidis in ipso existente rem, quæ

rem, quæ resultat in speculo per speculum, nõ dicitur, quia idẽ est ferri in similitudinẽ rei, & in re, quæ per talẽ similitudinẽ cognoscitur. hoc modo autẽ Deus per essentia suã effectus suos cognoscit, sicut per similitudinẽ rei cognoscit res ipsa, & ideo vna cognitione se & alia cognoscit, vt dicit Dion. 7. c. de di. no. sic dicens. Non igitur Deus propria habet sui ipsius cognitionẽ aliã quã communem existentia omnia comprehendẽtẽ; & ideo nullus discurfus est in eius intellectu.

AD QVARTVM dicẽdũ, qd aliquid dicitur proportio nati alicui dupliciter. vno modo, quia inter ea at reditur proportio, sicut dicimus quatuor proportionari duob. quia se habet in dupla proportione ad duo, alio modo per modũ proportionalitatis, vt si dicamus 6. & 8. esse proportionata, quia sicut sex est duplum ad tria, ita & 8. ad 4. est. n. proportionalitas similitudo proportionũ, & quia in oĩ proportione attenditur habitu adinuicẽ eorũ, qd proportionari dicitur sicut aliquẽ determinatũ excessum vnũ super alterũ, ideo impossibile est infinitũ aliquod proportionari finito per modũ proportionis: sed in his, qd proportionata dñr, p modum proportionalitatis non attenditur habitu eorũ adinuicẽ: sed similes habitudo aliquorũ duorũ ad alia duo, & sic nihil prohibet proportionatũ esse in infinitũ finito, quia sicut quoddã finitũ est æquale cuidã finito, ita infinitũ est æquale alteri infinito, & sicut hũc modum oportet esse proportionatũ mediũ ei, quod per ipsum cognoscitur, vt si sicut se habet ad aliquẽ demonstrandũ, ita se habet quod per ipsum cognoscitur ad hoc, qd demonstratur, & sic nihil prohibet per essentia diuinã esse medium, quo creatura cognoscitur.

AD QVINTVM dicẽdũ, qd aliquid intelligitur dupliciter vno modo in seipso, qñ. scilicet ex ipse re intellectu vel cognita formatur acies intuentis, alio modo vñ aliquid in altero, quo cognito, & illud cognoscitur. Deus non ergo seipsum tantum cognoscit in seipso, alia vero in seipsis cognoscit: sed cognoscendo suam essentiam, & secundum hoc phil. dixit, qd Deus tantum seipsum cognoscit, cui et consonat dictum Dion. 7. c. de di. no. Deus inquit existentia cognoscit, non scientia, quæ sit existentiam, sed quæ sit sui ipsius.

AD SEXTVM dicẽdũ, qd si ratio cognitionis accipiat ex parte cognoscentis, Deus eadem ratione cognoscit se & alia, quia & idem cognoscens & idem cognoscens actus, & idem medium est cognoscẽdũ: si autẽ accipiat ratio ex parte rei cognita, sic non eadem ratione se cognoscit, & alia, quia non est eadem habitudo sui, & aliorum ad medium, quo cognoscit, quia ipse illi medio est idem per essentiam, res autẽ alia per assimilatiõnem, & ideo seipsum cognoscit per essentia, alia, vero per similitudinẽ, idẽ tamen est quod eius est essentia, & aliorum similitudo.

AD SEPTIMVM dicẽdũ, quod ex parte cognoscentis omnino eadẽ cognitione cognoscit Deus se esse Deum & se esse patrem: sed non est idem quo cognoscit ex parte cogniti: cognoscit enim se esse Deum deitate, & se esse patrem paternitate, quæ secundum modum intelligendi non idẽ est, quod deitas, quamuis realiter vnum sit.

AD OCTAVM dicẽdũ, qd illud quod est principium essendi est et principium cognoscẽdi ex parte rei cognita, quia p sua principia res cognoscibilis est: sed illud quo cognoscit ex parte cognoscentis est similitudo rei, vel principiorũ eius, qd nõ est principium

A essendi ipsi rei, nisi forte in practica cognitione.

AD NONVM dicẽdũ, qd similitudo aliquorũ duorũ adinuicẽ potest dupliciter attendi, vno modo, sicut conuenientia in ipsa natura, & talis similitudo nõ requiritur inter cognoscens & cognitum, imo videmus quandoq; qd quanto talis similitudo est minor, tanto cognitio est perspicacior, sicut minor est similitudo similitudinis, quæ est in intellectu ad lapidem, quã illius quæ est in sensu, cum sit a materia magis remota, & tñ intellectus perspicacius cognoscit, quã sensus. Alio modo, quãtũ ad representationẽ, & hæc similitudo requiritur cognoscẽtis ad cognitũ. Quãuis igitur sit minima similitudo creaturæ ad Deũ secundũ conuenientia in natura, est tñ maxima similitudo secundũ expõsitiõnem diuina essentia representat creaturã, & ideo intellectus diuinus optime rem cognoscit.

AD X. dicẽdũ, qd cũ dicitur Deus nihil extra se intuetur, intelligẽdũ est sicut in quo intuetur, nõ sicut quod intuetur: illud. n. in quo oia intuetur, in ipso est.

AD XI. dicẽdũ, qd quis a linea si diminuat punctum in actu, nihil depercat de lineæ quantitate, si tñ diminuatur a linea qd nõ sit ad punctũ terminabilis, peribit lineæ substantia similiter et est de Deo, nõ. n. aliquid Deo deperit si eiusmodi creatura ponat nõ esse, deperit tñ perfectioni ipsius si auferat ab eo potestas producẽdi creaturã, nõ autem cognoscit res solũ secundũ quod sunt in actu: sed etiam secundum quod sunt in potentia eius.

AD XII. dicẽdũ, quod quamuis cognitio non sit nisi entis, non tamen oportet quod illud quod cognoscitur, sit tunc ens in sui natura quãdo cognoscitur. sicut enim cognoscimus distantia loco, ita cognoscimus distantia tempore, vt patet de præteritis, & ita non est inconueniens, si cognitio ponatur de rebus non æternis.

AD XIII. dicẽdũ, qd perfectionis nomẽ, si strictè accipiat, in Deo nõ potest poni, quia nihil est perfectum nisi quod est factum: sed ideo nomẽ perfectionis accipitur magis negatiue, quã positue, vt dicatur perfectus, quia nihil deest ei ex omnibus, non quod sit in eo aliquid quod sit in potẽtia ad perfectionẽ qd aliquo perficiat quod sit actus eius: & ideo nõ est in eo potẽtia passiva.

AD XIV. dicẽdũ, qd intelligibile & sensibile nõ mouet seipsum, vel intellectũ, nisi sicut qd cognitio sensitua vel intellectua a rebus accipitur, nõ est aut talis diuina cognitio, & id nõ nõ pcedit.

AD XV. dicẽdũ, qd sicut Philo. in 7. Meta & 10. Ethic. delectatio intellectus est ex operatione conuenienti, vnde ibi dicitur qd Deus vna & simplici operatione gaudet. Scdm hoc igitur aliquid intelligibile est causa delectationis intellectui, secundũ quod est causa operationis ipsius, hoc autẽ est secundum quod facit similitudinẽ suam in ipso, quo intellectus opere informetur, vnde patet quod res quæ intelligitur non est causa delectationis in intellectu, nisi quando cognitio intellectus a rebus accipitur, quod non est in intellectu diuino.

AD XVI. dicẽdũ, qd esse simpliciter & absolute dictũ de solo diuino esse intelligitur sicut & bonũ rone cuius dicitur Ioã. 19. Nemo bonus nisi solus Deus: vnde quãtum creatura accedit ad Deũ, tñ hẽt de esse: quãtum vero ab eo recedit, tñ hẽt de nõ esse, & quã nõ accedit ad Deum, nisi sicut qd est finitum participat, distat autẽ in infinitum, ideo dicitur qd plus habet de non esse, & tamen illud esse quod habet, cum a Deo sit, a Deo cognoscitur.

AD XVII. dicẽdũ, qd creatura visibilis non Quæst. dist. S. Tho. PP 4 habet

A medio 7. fin.

Causa medii 7. fin.

C. 4. & 5. rom. 5.

habet veritatem, nisi secundum quod accedit ad primam veritatem: secundum vero quod ab ea recedit habet falsitatem, vt & Auic. dicit.

Lib. 8. Meta. c. 6.

Ad xviii. dicendum, qd aliquid comparatur Deo dupliciter: vel secundum commensurationem, & sic creatura Deo cõparata intuenitur quasi nihil: vel secundum conuersionem ad Deum a quo esse recipit, & sic hoc solum esse habet quo cõparatur ad Deum: & sic etiam a Deo cognoscibilis est.

Ad xix. dicendum, qd verbum illud est intelligendum de intellectu nostro, qui a rebus scientiã accipit: gradatim. n. res a sua materialitate ad immaterialitatem intellectus ducit. s. mediãte immaterialitate sensus: & ideo oportet, vt qd est in intellectu nostro, prius in sensu fuerit, quod in intellectu diuino locum non habet.

Lib. 6. Meta. ex cap. 4.

Ad xx. dicendum, qd quãuis agens naturale, vt Auic. dicit, non sit causa nisi fieri: cuius signũ est, quod eo destructo non cessat esse rei, sed fieri solum: agens tamen diuinum quod est influens esse rebus, est causa essendi, quãuis rerum constitutionem non intret, & tamen est similitudo principiorum essentialium, quã intrant rei constitutionem, & ideo non solum cognoscit fieri rei, sed esse eius, & principia essentialia ipsius.

ARTICVLVS IIII.

Utrum Deus de rebus propriam, & determinatam cognitionem habeat.

Quarto queritur. Utrum, Deus de rebus propriam habeat cognitionem, & determinatam. Et videtur, qd non, quia sicut dicit Boet. Vniuersale est dum intelligitur, singulare dum sentitur: sed in Deo non est cognitio sensitua, sed intellectiua tantum. ergo Deus non habet nisi vniuersalem cognitionem de rebus.

s. p. q. 14. artic. 6. super Præmissum Porphyrii i. predicab. non precui a fine habetur hic tra. ca. in fine lib. 1. in Porphyrium.

¶ 2. Præt. Si Deus cognoscit creaturas, aut cognoscit eas pluribus, aut vno: si pluribus, ergo eius sciẽtia pluralificatur etiam ex parte cognoscentis, quia id, quo cognoscitur, in cognoscente est. Si autem vno, cum per vnum non possit haberi de multis cognitio propria, & distincta, videtur qd Deus nõ habeat propriam cognitionem de rebus.

¶ 3. Præt. Sicut Deus est causa rerum eo qd eis esse influit, ita ignis est causa calidorum ex hoc qd eis calorem influit, sed si ignis se ipsum cognosceret cognoscendo calorem suũ non cognosceret alia nisi in quantum sunt calida. ergo Deus cognoscẽdo essentiam suã, nõ cognoscit alia, nisi in quantum sunt entia: sed istud non est habere propriã cognitionem de rebus, sed maxime vniuersalem. ergo Deus non habet propriam cognitionẽ de rebus.

¶ 4. Præt. Propria cognitio de re aliqua haberi nõ potest, nisi per speciẽ, quã nihil maius, vel minus concipiat, quam in re sit: sicut enim viridis color imperfecte cognosceretur per speciem deficientẽ ab ipso. s. nigri, ita imperfecte cognosceretur per speciem superexcedentem. s. albi in quo perfectissime natura coloris inuenitur: vnde & albedo est mẽsura omnium colorum, vt dicitur in 1.º. Meta. sed quantum essentia diuina superat creaturam, tantum creatura deficit a Deo: cũ ergo diuina essentia nullo modo proprie & complete possit cognosci mediante creatura, nec creatura poterit cognosci proprie mediãte essentia diuina: sed Deus nõ cognoscit creaturã nisi per essentiam suam. ergo non hãt propriam cognitionem de creaturis.

Yest. co. 3. & 5. co. 3.

¶ 5. Præt. Omne medium qd facit propriã cognitionem de re, põt assumi, vt medium demonstrationis ad concludendum illud: sed essentia diuina

non hoc modo se habet ad creaturam: alias creaturã essent quã docuimus: fuit essentia diuina. ergo Deus cognoscens creaturas per essentiam suã, non habet propriam cognitionem de rebus.

¶ 6. Præt. Si Deus cognoscit creaturã, aut cognoscit eam in propria natura, aut in idea: si in propria natura, tunc propria natura creaturã est medium quo Deus cognoscit creaturam, sed medium cognoscẽdi est perfectio cognoscentis. ergo natura creaturã erit perfectio diuini intellectus, quod est absurdum: si vero in idea cognoscit creaturã, idea sit magis remota a re, quam essentialia vel accidentalia rei, minorẽ cognitionẽ habebit de re, quã illa que est per essentialia vel accidentalia: sed omnis propria cognitio de re habetur, vt per essentialia vel accidentalia eius, quia etiam accidentia maximã partẽ conferunt ad cognoscendum quod quid est, vt dicitur in 1.º. de anima, ergo Deus non habet propriam cognitionem de rebus.

¶ 7. Præt. Per medium vniuersale non potest haberi propria cognitio de aliquo particulari, sicut per animal nõ potest haberi propria cognitio de homine, sed essentia diuina est medium maxime vniuersale, quia communitur se habet ad omnes cognoscenda. ergo Deus per essentiam nõ potest habere propriam cognitionem de creaturis.

¶ 8. Præt. Cognitio disponitur s. in mediũ cognoscendi. ergo propria cognitio non habetur nisi per proprium medium, sed essentia diuina nõ potest esse proprium medium cognoscendi creaturam, quia si esset proprium medium cognoscendi hanc creaturam, iam alterius non esset proprium medium cognoscendi: quod enim in se habet alteri est cõmune vtriq;, & non proprium alteri. ergo Deus per essentiam suã creaturã cognoscens non habet propriam cognitionem de rebus.

¶ 9. Præt. Dicit Dionys. 7. c. de diu. nom. Deus cognoscit materia immaterialiter, & materia, siue distincta in distincte: sed talis est diuina cognitio qua Deus res cognoscit. ergo Deus habet distinctam cognitionem de rebus, & ita nõ potest cognoscit hoc, aut illud.

¶ 10. Præt. Nihil imperfectum est Deo tribuendum, sed cognitio qua cognoscitur aliquid in cõmuni, & nõ in speciali est imperfecta, cum ei aliquid sit de rebus: sed etiam in speciali.

¶ 11. Præt. Secũdũ hoc accideret Deũ, qui est simplicissimus esse insipientissimũ, si nõ cognoscit creaturã de rebus qd nos cognoscimus, quod pro incoherenti habet Phil. in lib. de anima. & in 3.º. Metaph.

RESPON. Dicendũ, ex hoc ipso, qd Deus ordinat ad suũ finem probari potest, qd Deus proprie cognitionẽ hãt de rebus: quia res aliqua nõ potest propriũ finẽ ordinari per aliquã cognitionem cognoscatur propria eius natura, s. in quã determinatam habitudinem ad finem illũ. Quãter hoc aut esse possit hoc nõ cõsiderandum est per cognitionẽ. n. causã cognoscitur effectus: hoc qd effectus ex ea cõsequitur, vnde si sit causa causa vniuersalis, cuius actio ad aliquem effectum non determinatur, nisi mediante aliqua creatura particulari.